

**JAKIE ŚLADY POZOSTAWIA
NAM PO SOBIE PRZESZŁOŚĆ
I GDZIE ICH MOŻEMY SZUKAĆ?**

**MAŁGORZATA
WOJNAROWSKA**

SCENARIUSZ LEKCJI

Program historii w szkole podstawowej

opracowany w ramach projektu

„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty.

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Marta Milewska
Recenzja merytoryczna – Beata Falkowska
Agnieszka Ratajczak-Mucharska
dr Anna Araucz
dr Beata Rola

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Tytuł lekcji

Jakie ślady pozostawia nam po sobie przeszłość i gdzie ich możemy szukać?

Cel ogólny

- poznanie różnych rodzajów źródeł historycznych.

Cele operacyjne (szczegółowe)

Uczeń:

- wyjaśnia, czym są źródła historyczne,
- podaje przykłady źródeł: materialnych, niematerialnych, pisanych, niepisanych,
- opowiada o pracy archeologów.

Metody/techniki/formy pracy

- pokaz (film),
- pogadanka,
- praca pod kierunkiem,
- praca indywidualna,
- praca w parach.

Środki dydaktyczne

- pamiętki przyniesione przez uczniów,
- karty pracy z graficznie przedstawionym podziałem źródeł i ich przykładami (dla uczniów ze SPE odpowiednio dostosowany – w zależności od potrzeb),
- film *W poszukiwaniu skarbów* <https://www.youtube.com/watch?v=3QwkWhAh1vg> [dostęp: 10.11.2018],
- krzyżówka,
- komputer z dostępem do Internetu i projektor (lub tablica multimedialna).

Opis przebiegu lekcji

- Wprowadzenie – nawiązanie do tego, czym jest historia i na czym polega praca historyka.
- Pytanie kluczowe: Jakie ślady pozostawia nam po sobie przeszłość i gdzie ich możemy szukać?
- Krótka pogadanka o źródłach historycznych – śladach przeszłości i ich klasyfikacji.
- Uczniowie oglądają wzajemnie przyniesione przez siebie pamiętki z przeszłości.
- Praca w parach – wspólne wypełnianie kart pracy i przyporządkowywanie przyniesionych pamiętek do rodzajów źródeł.
- Omówienie efektów pracy na forum klasy, uzupełnianie brakujących przykładów źródeł.
- Uczniowie oglądają film *W poszukiwaniu skarbów* (8 minut) i odpowiadają na pytania:

- » Jakie czynności przy pracy wykonuje archeolog?
  - » Jakimi narzędziami się posługuje?
  - » Jakie „skarby” wydobyli archeolodzy przedstawieni na filmie?
- Podsumowanie – wypełnianie krzyżówki utrwalającej nowe pojęcia oraz wspólne sformułowanie odpowiedzi na pytanie kluczowe.

Komentarz metodyczny

Uczniowie poznają różne rodzaje źródeł historycznych i wysłuchują pogadanki na temat ich podziaku. Potem w parach uzupełniają karty pracy. Oglądają film i na jego podstawie odpowiadają na pytania, formułując krótkie wypowiedzi. Ponieważ jest to jedna z pierwszych lekcji nowego przedmiotu i odbywa się na początku klasy IV, należy szczególnie zadbać o kilka zasadniczych kwestii. Po pierwsze, wzbudzenie ciekawości i zainteresowania. Warto wprowadzić atmosferę tajemniczości i emocji, które towarzyszą odkrywaniu skarbów, jakimi są pamiątki z przeszłości. Trzeba dać czas na obejrzenie tego, co przynieśli uczniowie, porozmawianie o tym oraz docenić ich starania. Kolejnym ważnym aspektem jest odpowiednie tempo pracy. Uczniowie na tym etapie wolno czytają i piszą, nie są jeszcze wdrożeni do nauczania przedmiotowego, słabo sobie radzą z organizowaniem swojej pracy, dlatego czas na wykonanie poszczególnych ćwiczeń powinien być dostosowany do ich potrzeb. Dotyczy to szczególnie uczniów ze SPE, którzy będą wymagać dodatkowego wsparcia ze strony innych uczniów i nauczyciela oraz dostosowanych dla nich narzędzi – np. innych kart pracy. Uczeń zdolny może dostać dodatkowe zadanie (np. przygotowanie krzyżówki dla pozostałych uczniów) lub mieć przydzieloną rolę w klasie. Można zacząć wprowadzać tutoring koleżeński, aby uczniowie uczyli się od siebie nawzajem.

Dużą rolę odgrywa przystępny język, gdyż pojawiają się nowe, trudne dla uczniów pojęcia. Karty pracy przygotowane dla uczniów klasy IV powinny być czytelne, proste i atrakcyjne (np. zawierające ciekawą grafikę, która ułatwi im zapamiętanie). Wsparciem i motywacją dla uczniów będzie też rzetelna i wyczerpująca informacja zwrotna.

Trzeba stosować wielokrotne powtórzenia, wizualizację, uatrakcyjnić przekaz ciekawostkami, rymowanymi, zagadkami, ciągle podtrzymywać uwagę i skupienie uczniów, pamiętając, że są przyzwyczajeni do nauki przez zabawę. Koniecznie należy docenić i pochwalić tych, którzy przynieśli z domu rodzinne pamiątki, wykazać nimi autentyczne zainteresowanie.